

kerkBLAD

REMONSTRANTEN ROTTERDAM GELOOF BEGINT BIJ JOU jaargang 109 NUMMER 6 december 2024

IN DIT NUMMER

*De belijdenis van 2006
inspireert Saskia van der Meer*

*Een vredesdorp te midden
van het oorlogsgeweld*

Streamen met Isaïc Molenaar

Kopij U kunt uw kopij voor het volgende kerkblad aanleveren uiterlijk **vrijdag 14 februari 2025** via kerkblad@remonstrantenrotterdam.nl
De redactie behoudt zich het recht voor om aanpassingen door te voeren.

Verschijningsdatum 17 - 21 maart 2025

Redactie Tjaard Barnard, Kitty Havinga, Titus van Hille

Vormgeving Marjorie Specht, ontwerpkantoor.nl

Drukwerk Drukkerij G.B. 't Hooft bv.

Abonnement € 31,- per jaar

Belangstellenden kunnen zich abonneren op Kerkblad Remonstranten Rotterdam. Opgave bij het kerkkantoor.

Kerkkantoor Museumpark 3, 3015 CB Rotterdam

Email: administratie@remonstrantenrotterdam.nl

Telefoon: 010 436 0543

Website: www.rotterdam.remonstranten.nl

Betalingen en giften Kerkelijke bijdragen kunt u overmaken op NL23 INGB 0000 1707 14 t.n.v. Remonstrantse Gemeente Rotterdam, o.v.v. 'bijdrage + jaartal'.

Bij bijzondere giften graag het doel vermelden.

Diaconale giften kunt u overmaken op

NL55 INGB 0000 2251 37 t.n.v. Diaconie Remonstrantse Gemeente Rotterdam o.v.v. het doel.

Adreswijzigingen Wij verzoeken u bij verhuizing een adreswijziging naar het kerkkantoor te zenden.

Ziekenhuisopname Wanneer u bij opname in het ziekenhuis bezoek van de predikant wenst, vragen wij u de wijkpredikant daarvan in kennis te (laten) stellen.

Begrafenis en crematie Als het gewenst is dat een van de predikanten een afscheidsdienst leidt of spreekt bij een uitvaart, wilt u er dan als nabestaande(n) aan denken pas de definitieve afspraken met de begrafenisondernemer te maken als u weet of de predikant op het moment van de dienst en/of de uitvaart ook kan?

Predikanten

Tjaard Barnard • Glasblazerij 42 •

2993 CM Barendrecht • 06 5882 0686

barnard@remonstrantenrotterdam.nl

Voor de afspraken van Tjaard Barnard: Nanda Muileboom

nanda.muileboom@gmail.com • 078 677 37 80

Koen Holtzapffel • Willem Nagellaan 23 •

3054 BV Rotterdam • 010 418 6913

holtzapffel@remonstrantenrotterdam.nl

Contactpersonen Breda

Lex van Beek

vanbeek.alexander@gmail.com • 06 2727 6636

Jennie van Dorp • jennievandorp@hetnet.nl • 06 2181 3858

Bestuur

Jethro Zevenbergen, voorzitter

voorzitter@remonstrantenrotterdam.nl

Athal ter Stege, secretaris

secretaris@remonstrantenrotterdam.nl

Hugo van der Loo, penningmeester

penningmeester@remonstrantenrotterdam.nl

d

De redactie wenst u gezegende kerstdagen en een voorspoedig 2025 toe.

In dit nummer kijken we terug op de activiteiten van de afgelopen periode en geven we ruimte aan enige artikelen met een wat diaconaler karakter. In de kersttijd past het om om te zien naar de medemens, in de ingewikkelde situatie in de gevangenis, maar ook in Palestina. In verband met de nieuwe activiteiten van Tjaard Barnard in Nieuwkoop zal hij met ingang van 1 januari enige zaken overdragen aan Koen Holtzapffel. Met name is dat het redactielidmaatschap van het kerkblad en de begeleiding van Kerk & Museum. ■

Tjaard Barnard, Kitty Havinga en Titus van Hille

AFWEZIG

Tjaard Barnard is afwezig is van 20 december tot en met 3 januari, behoudens de kerkdiensten en eventuele calamiteiten, en in de perioden 3 tot en met 7 februari en 24 tot en met 28 februari.

Koen Holtzapffel is afwezig van 27 december tot en met 3 januari.

NIEUWE LEDEN-VRIENDEN

- mevrouw P.P. Bloem, Rotterdam
- de heer J.F. Delhaas, Bergschenhoek
- de heer H. Lammers, Mijnsheerenland
- de heer J.P. Rosendaal, Hellevoetsluis
- de heer W. Sederel, Tilburg

Lied van der Velden - le Cavalier overleed op 17 augustus. Zij is 87 jaar geworden. Ze was vriend van de gemeente. De laatste jaren, toen haar actieradius wat kleiner werd, vond zij een geestelijk thuis in de Protestantse Kerk in Hillegersberg.

Op 18 september overleed op 79-jarige leeftijd **Cornelia Boer-Kranendonk**. Van huis uit gereformeerd is zij op enig moment lid bij ons geworden.

Zij heeft zich enorm voor onze gemeente ingezet. Zo was zij lid van de diaconale commissie en later ook van de kerkenraad. Zij was als vrijwilliger betrokken bij de zondagmiddagopenstelling Kerk & Museum en voor de landelijke Broederschap ordende zij de archieven van overleden predikanten. Zij was een trouw kerkganger die de klassieke diensten zeer waardeerde. Toen zij gestopt was met werken volgde zij colleges Nieuwe Testament aan de Leidse Theologische Faculteit en bestudeerde zij de bronnen in de grondtaal.

Op 25 september overleed op 72-jarige leeftijd **Frans Rosendaal**.

Zijn leven lang was hij remonstrant. Het laatste jaar kwam hij weer zeer regelmatig en voelde hij zich thuis in onze kerk. In een volle kerk vond zijn laatste afscheid plaats waarbij woorden klonken uit de Prediker: 'Geniet elke dag die God je geeft'.

Wij dragen hen op aan Gods eeuwige liefde.

BERICHTEN UIT BREDA

Maandag 10 februari en maandag 10 maart
Lutherse kerkje 15.00 uur
Grote Kring met **Koen Holtzapffel**
Erasmus en de Remonstranten

Samenvatting Algemene Vergadering van Leden en Vrienden 17 november 2024

Begroting: de inkomsten uit de kerkelijke bijdrage nemen af door het langzaam afnemende ledenaantal. Digitaal collecteren genereert wat meer opbrengst. Omdat de salarissen stijgen door de inflatie en de algemene loonstijgingen nemen de uitgaven steeds toe. De gemeente Nieuwkoop betaalt 20% van Tjaards salaris in verband met zijn parttime aanstelling aldaar. Sinds september vergoedt de Landelijke Broederschap 10% van het salaris van Tjaard voor zijn werkzaamheden voor AdRem. Het Groot Moderamen kijkt naar het terugbrengen van de overuren van de kosten en een verminderde aanstelling van het kerkkantoor. Meer taken moeten dan door vrijwilligers worden opgepakt. Dat vraagt een cultuurverandering van de gemeente. Ook worden onze activiteiten niet marktconform aangeboden. Om alle kosten te dekken zou met het huidige aantal leden en vrienden de jaarlijkse bijdrage per persoon € 750 moeten zijn. Dat is evenwel niet voor iedereen haalbaar.

Kerkdiensten: De kwaliteit van de kerkdiensten is belangrijk, evenals het aanzicht van de dienst. Dat gaat nog niet altijd helemaal goed. Door de streaming vallen slordigheden meer op. De kerkenraad kijkt wat hieraan kan worden verbeterd.

Sterfhuisconstructie: Met betrekking tot het opheffen van gemeenten bleek bij overleg met de Landelijke Broederschap dat er geen draaiboek voor is. Een zogenaamde sterfhuisconstructie met voldoende financiële middelen, is op dit moment nog niet nodig voor onze gemeente. Opheffing van onze gemeente wordt pas overwogen en

in gang gezet wanneer er bepaalde grenzen bereikt zijn: niet voldoende kerkenraadsleden en/of niet meer toereikende financiële middelen. De gemeente moet dan een jaar de tijd hebben om de lopende zaken af te handelen en pastorale zorg voor de achterblijvers gedurende vijf jaar zeker te stellen.

Nieuwe initiatieven zoals de Zinlunch, deelname aan de Rotterdam Night Walk, digitaal collecteren, kerkdiensten voorbereid met kringen, meer vrouwelijke gastpredikanten, vaker kinderen in de kerk, zijn in gang gezet, zowel om nieuwe leden te trekken als om te kijken waar onze eigen leden en vrienden behoefte aan hebben.

Vrijwilligers: er zijn veel actieve leden maar voor het ontwikkelen van nieuwe activiteiten is het van cruciaal belang om actief meer vrijwilligers hierbij te betrekken.

Kerk zichtbaar in de stad: succesvolle kerken zijn lokaal relevant, dat geeft ook naamsbekendheid. Lokale doelen worden via de diaconie gesteund, maar we moeten ook laten zien dat we actief zijn in Rotterdam. De kerkenraad heeft hiertoe al wat verkennende stappen gezet.

Nieuwe ambtsdragers: **Jos van den Band** en **Tietoe Schouwenaar** zijn benoemd tot en inmiddels bevestigd als kerkenraadslid en **Margreet Friele** als lid van de diaconale commissie.

Notulen: u kunt de conceptnotulen van de AVLV opvragen bij het kerkkantoor. De begroting voor 2025 kunt u lezen via de link op de website <https://rotterdam.remonstranten.nl/anbi-status/> onder het kopje Voorgenomen bestedingen. ■

Linda van der Plaat heeft van september tot half december stage gelopen in onze gemeente. Hier vertelt zij iets over zichzelf en hoe zij de stageperiode heeft beleefd.

i

Ik ben moeder van drie opgroeiende kinderen in de puberleefijd. De afgelopen twintig jaar heb ik in verschillende velden van zorg als verpleegkundige gewerkt. Op dit moment ben ik werkzaam als Geestelijk Verzorger in de eerste lijn. Via het Centrum voor Levensvragen krijg ik adressen door. Deze mensen bezoek ik aan huis om een luisterend oor te bieden. Er kan sprake zijn van pijn, lijden, rouw en existentiële levensvragen. Daarnaast train ik teams om sensitiever te worden op signalen met betrekking tot zingeving.

Na het behalen van mijn master Religiewetenschappen in 2023 kwam het Remonstrants Seminarium op mijn pad, iets dat mij past als een warme jas. Onder de bezielende leiding van Koen heb ik enkele maanden stage gelopen in de Rotterdamse gemeente, en wat ben ik verrast door alle mooie ontmoetingen die hebben plaatsgevonden, in welke vorm dan ook – binnen het landelijke Convent van predikanten of de kerkenraad, tijdens de kringen of de bezoeken die ik af mocht leggen bij leden en vrienden thuis, en niet te vergeten tijdens en na afloop van de zondagse vieringen.

Zondag 17 november en zondag 8 december ging ik voor. Deze diensten stonden in het teken van 'verwondering'. ■

Brief van uw penningmeester

HUGO VAN DER LOO

Mede leden van onze gemeente,

Allereerst dank aan wie in 2023 vergeten waren hun bijdrage over te maken, maar het alsnog in 2024 hebben gedaan! Zoiets kan makkelijk gebeuren, iedereen heeft het druk, er is veel te doen en een jaar is zo voorbij. De oproep om die bijdrage alsnog te leveren heeft in 2024 ruim € 23.000 opgeleverd. Veel dank daarvoor!

Daar de uren, dagen, maanden als een schaduw heen vlieden, wil ik u herinneren aan het naderende einde van het jaar 2024. Heeft u uw jaarlijkse bijdrage al overgemaakt? Wist u dat we, om quitte te spelen in een jaar, ongeveer € 750 per lid / vriend nodig hebben?

Periodieke gift

Natuurlijk bent u van plan om dat volgend jaar en de daaropvolgende jaren weer te doen. De gezondheid van uw gemeente gaat u tenslotte aan het hart. Heeft u al een *Overeenkomst periodieke gift* met de Remonstrantse Gemeente Rotterdam opgemaakt? Zo kunt u 100% van uw bijdrage in mindering brengen op uw belastingaangifte. Met als prettige bijkomstigheid dat als u een beetje meer geeft, die hogere bijdrage u na belasting net zoveel kost als uw bijdrage via een niet-periodieke gift! Meer voor minder, wie wil dat nu niet?

U kunt bij het kerkkantoor een dergelijk formulier aanvragen. Het kan nog voor het einde van het jaar worden geregeld en dan heeft u voor uw aangifte 2024 al een aantrekkelijke aftrekpost. administratie@remonstrantenrotterdam.nl of via de telefoon 010 436 0543.

Via deze link naar de belastingdienst leest u meer over de *Overeenkomst periodieke gift*: https://download.belastingdienst.nl/belastingdienst/docs/overeenkomst_period_gift_in_geld_ibo8o2z7fol.pdf

Hugo van der Loo, penningmeester

e

Er zijn dit jaar 12 collectiedoelen, elke maand wordt er voor één doel gecollecteerd.

De ene helft van de doelen is binnenlands en de andere helft buitenlands. Tijdens elke eerste dienst van de maand wordt het doel van die maand toegelicht door een lid van de diaconale commissie. In de andere diensten geeft de predikant een korte toelichting. Op de diaconale tafel in de hal wordt het doel van de maand extra onder de aandacht gebracht. Uiteraard is daar ook informatie over de andere doelen te verkrijgen.

In de komende maanden wordt gecollecteerd voor de volgende doelen:

December: Pallieter: maakt zich sterk voor meer levensvreugde en kwaliteit van leven van ernstig zieke dan wel chronisch zieke kinderen en kinderen met een beperking.

Januari: DARE: zet zich in voor het delen en geven van toekomstmogelijkheden aan kinderen in Kenya en Tanzania.

Februari: ROS: Rotterdams Ongedocumenteerden Steunpunt zet zich op diverse manieren in voor de duizenden ongedocumenteerden in Rotterdam.

Maart: MindUs: helpt jongeren in de leeftijd 12 tot 27 jaar om grip krijgen op hun mentale gezondheid, zich veerkrachtig te ontwikkelen en om hulp te vinden als dat nodig is.

Mocht u vragen hebben over of suggesties hebben voor het diaconale werk dan kunt u ons altijd aanspreken bij de tafel in de hal van de kerk. Ook zijn wij bereikbaar via mailadres diaconie@remonstrantenrotterdam.nl.

Rob Arnold, Henny Everaers,
Margreet Friele, Willem Peperkamp
en Koen Holtzapffel

Saskia VAN DER MEER

Saskia van de Meer is lid van onze gemeente en lid van het landelijk hoofdbestuur, de Commissie tot de Zaken. Alle aanleiding om wat nader kennis met haar te maken.

Wanneer ben je Remonstrant geworden?

Op 1 april 2007 heb ik belijdenis gedaan bij dr. Cossee. Met mijn ouders kerkte ik hervormd/protestants en katholiek. In de Bergkapel kwamen we de Remonstranten tegen. De Remonstranten hadden meer (activiteiten voor) tieners en jongeren – zo ben ik erin gerold.

Wat doe je in de gemeente?

In de gemeente zelf ben ik consument, van de kerkdiensten en de Zinlunch. Ik ben wel lid van de Commissie tot de Zaken, het landelijk bestuur van de Remonstranten.

Wat zijn je inspiratiebronnen?

Het zijn voor mij vaak kleine stukjes, uit verhalen en daden van mensen die je tegenkomt in het dagelijks leven, in boeken en in de media. Daarom houd ik zo van activiteiten waarbij je echt ruimte hebt om met elkaar in gesprek te komen, laatst wadlopen met de landelijke

35+ groep, maar ook de Zinlunch in Rotterdam en toen ik nog jong genoeg was met jongerengemeente Arminius.

De deuren van de kerk mogen letterlijk en figuurlijk wagenwijd open

Heb je een lievelingstekst?

De belijdenis van 2006, zeker de eerste alinea, blijft me raken:

‘Wij beseffen en aanvaarden dat wij onze rust niet vinden in de zekerheid van wat wij belijden, maar in verwondering over wat ons toevalt en geschonken wordt; dat wij onze bestemming niet vinden in onverschilligheid en hebzucht, maar in wakkerheid en verbondenheid met al wat leeft; dat ons bestaan niet voltooid wordt door wie we zijn en wat we hebben, maar door wat oneindig groter is dan wij kunnen bevatten.’

Waarom moet de gemeente over 100 jaar nog bestaan?

Ik vind het belangrijk dat mensen, zeker jonge mensen, leren en worden gestimuleerd om op een open manier na te denken over wie zij zijn, wie we als mensen zijn en wat onze taak in de wereld is. Remonstranten zijn daar heel goed in. Als gemeente sta je het dichtst bij mensen – ik ben er van overtuigd dat de remonstrantse theologie en manier van kerk zijn heel veel te bieden heeft.

Waarom erger je je het meest in de gemeente?

De naar binnen gerichte blik.

Wat moet er morgen veranderen?

De deuren van de kerk mogen letterlijk en figuurlijk wagenwijd open worden gezet. Zodat het borrelende, bruisende en diverse van de Witte de Withstraat de gemeente in kan komen. Inclusief de schurende en minder mooie kanten. En de geestelijke en spirituele vrijheid vanuit de kerk de stad instroomt.

Wat mag er nooit veranderen?

Samen kerstliedjes zingen op het voorplein voor de kerstnachtsdienst. ■

Vrijdag 27 december

ROTTERDAM *Night Walk*

n

Net als vorig jaar is de **Arminiuskerk** een locatie in de **Rotterdam Night Walk**.

Bij deze unieke avondloop wandelt men door sfeervol verlichte straten en kan men gebouwen bezoeken die normaliter niet open zijn voor publiek. Er is een Family Walk van 4 km speciaal voor gezinnen, daarnaast zijn er routes van 7 en 12 km. Alle routes lopen door onze kerk. Voor dit evenement bent u nog

van harte welkom als vrijwilliger om alle bezoekers te verwelkomen in onze kerk. Dus mocht u een paar uur vrij hebben op de avond van derde kerstdag, meldt u zich dan vooral aan bij **Tjaard Barnard**.

Wilt u liever als wandelaar meedoen aan de Rotterdam Night Walk, dan vindt u alle informatie op www.rotterdamnightwalk.nl. ■

VASTE *zitplaatsen*

a

Als wij ons thuis druk maakten omdat er iemand op onze plaats was gaan zitten, zei mijn vader altijd: 'een vaste plaats heb je alleen op de begraafplaats, en dat voor 20 jaar!'.

Een van de eerste vragen van nieuwe bezoekers van onze kerk is die naar alle naamboordjes op de banken. Mag je nog steeds alleen maar op je eigen plek zitten? Ter geruststelling kan ik altijd antwoorden dat dit hele systeem in 1968 is afgeschaft. Sinds die tijd zijn de plaatsen vrij. Voor die tijd was de manier waarop vrijwillige bijdragen binnenkwamen onder meer die via het huren van een zitplaats. Tot een bepaald moment, vlak voor de dienst, had je recht op je eigen plaats. Kwam je later, dan mocht iedereen er zitten. Nu sturen we een brief voor een bijdrage, toen huurde je je plek.

Ook in andere gemeenten van onze geloofsgemeenschap (en daarbuiten)

werkte het op die manier. Hoe het precies in Rotterdam zat, weet ik niet. Maar de plaatsen hadden toen, net als in het theater, verschillende prijsklassen. Het goedkoopste waren de houten banken helemaal boven in de kerk. Hoe luxer je zat, hoe duurder het was. In Leiden, rond 1900, daar heb ik de getallen van gezien, waren de duurste plekken die in de kerkenraadsbank. De notabelen – want alleen zij zaten toen in de kerkenraad – waren dus niet te beroerd om zichzelf ook een poot uit te draaien. Een soort *noblesse oblige*. Het had dus ook wel iets moois, dit systeem. ■

Tjaard Barnard

Stadschroniqueur Joris Boddaert op de bank van zijn familie.

Zondag 15 december

A FESTIVAL OF *Lessons & Carols*

Op zondag 15 december zal voor de derde keer *A Festival of Lessons and Carols* plaatsvinden in onze kerk. Dat is een feestelijke dienst uit de Anglicaanse traditie waarin een aantal bijbellezingen en het zingen van traditionele kerstliederen centraal staat. In deze dienst wordt niet gepreekt. De bijbelteksten en de liederen vertellen het kerstverhaal. Aan deze dienst wordt medewerking verleend door **Nicky Bouwers**, alt. Deze dienst wordt gehouden om **15.30 uur** in de middag. Op die dag is er GEEN dienst om 10.30 uur. Voorganger is **Tjaard Barnard**.

Geertgen van Sint Jans

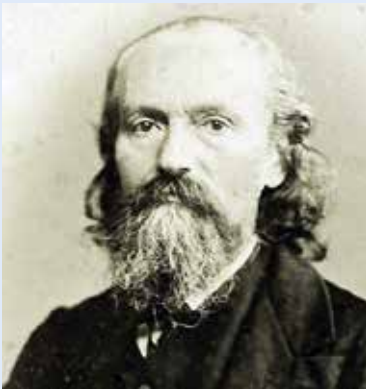
Op kerstavond, **24 december** wordt de feestvreugde op het voorplein (natuurlijk met Glühwein) vergroot door muziek van enkele Pipers. Deze doedelzakspelers zullen ons – en naar we hopen de hele Witte de Withstraat – in kerststemming brengen. De kerkdienst wordt opgeluisterd door de hoboïst **Anne Faber**.

'Is het nog ver naar Bethlehem?' De kerstmorgendienst op **25 december** is een gezinsdienst met crea-tafel, waarin voor ons wordt gezongen door **Nicky Bouwers**, alt.

In de oudejaarsdienst op **31 december** speelt **Jan-Willem van der Kamp** viool.

5 januari: Een barre tocht was het wel: de reis van de wijzen.

Op **19 januari** staat het werk van een bekende negentiende-eeuwse componist van kerkliederen centraal. Het is het 150ste sterfjaar van Johannes Gijsbertus Bastiaans (1812-1875), bekend van ondermeer *De Heer is mijn herder*.

Marianne von Werefkin en het spirituele in de kunst vormen het thema van de dienst op **2 februari**.

De **diaconaatsondag** is dit jaar op **9 februari**. Samen met onze doopsgezinde broeders en zusters zullen we stilstaan bij het sociale element van ons geloof. Dit wordt een heel bijzondere dienst. Let op de nadere berichten op de website en in de nieuwsbrief.

Op **2 maart** zal het gaan over *Merkstenen* van Dag Hammarskjöld.

Naar aanleiding van Wereldvrouwendag (8 maart) staan op **9 maart** de vrouwen rondom Jezus centraal in de dienst.

Op **16 maart** is er weer een Thomasviering met als thema 'Van de schoonheid en de troost'.

In de dienst van **30 maart** zingen en spelen **Elisabeth** en **Edwin Paarlberg** chansons.

Hoop ONDANKS ALLES

*Wij geloven
dat wij zelf,
zo zwak en feilbaar
als wij zijn,
kerk mogen zijn
in het teken
van de hoop.*

e

Eén van de vele mooie zinnen uit de remonstrantse belijdenis 2006. Een zin die tegelijk een moeilijke opdracht bevat, zeker in tijden van oorlog, geweld en polarisatie. Hoe houd je in aanloop naar Kerst de hoop vast? Gelukkig zijn er in alle tijden, culturen en omstandigheden mensen die hoop belichamen en gaande houden. Neem profeet van de hoop Awraham Soetendorp. Op de eerste pagina van zijn *Levenslessen van een Rabbijn* luidt het motto: 'Hoop ondanks alles'. In een veelbewogen en getekend leven is het Soetendorp gelukt de hoop te bewaren. De rabbijn 'in ruste' kan zich de luxe niet permitteren om te wanhopen. In 'helse' situaties moet je zo dicht mogelijk bij elkaar blijven, elkaar letterlijk vasthouden. Hij deed dat kort na 7 oktober, met een islamitische jongerenimam, en ook recent weer na de rellen in Amsterdam rond Maccabi Tel Aviv. In zijn optreden staan ontmoeting en dialoog centraal, gericht op begrip en verzoening in plaats van haat en vergelding. Steek licht aan als teken van hoop in een verwarde wereld waar alleen maar duister lijkt te heersen. Waar hij op hoopt?

Voor mij is dat een tijd waarin geen honger meer is, heel praktisch. Voor mij is dat de balans die wij eens op de aarde zullen vinden. Voor mij is dat het moment dat de mensen elkaar zullen vinden rondom de tafel. Voorbij grenzen, voorbij eigenbelang. En in overeenstemming de kwetsbaarheid van mensen en planeet samen bewaken. Een gezonde aarde, een gezonde hemel en een liefdevol bestaan.

Wat een bijzondere kijk op het leven, een kijk die blijft geloven in het goede dat er in de wereld is en die een appèl op ons doet om aan dat goede ook zelf ons steentje bij te dragen. Is dat niet precies de essentie van het Kerstfeest? ■

Koen Holtzapffel

Neve Shalom / Wahat al-Salam (NSWAS)

VREDESDORP TE MIDDEN VAN OORLOGSGEWELD

Neve Shalom / Wahat al-Salem is een uniek Vredesdorp. De gemeenschap kent een ideologische basis geworteld in het streven naar vrede en biedt dagelijkse ervaringen voor het bouwen aan die vrede. Het Dorp is bedacht als een plaats van gelijkwaardig samenleven tussen Israëliische Palestijnen en Israëliische Joden en staat vanuit Israël in contact met gemeenschappen over de hele wereld waar ook wordt gewerkt aan het opbouwen van vrede in en tussen groepen.

أَهْلًا وَسَهْلًا
בְּרוּכִים הַבָּאִים
Welcome

d

De “Oase van Vrede” werd in 1970 opgericht door pater Bruno Hussar. De naam ontleende hij aan een passage in Jesaja 32:18: “Mijn volk zal wonen in een oase van vrede”. Hussar, geboren in Egypte als zoon van niet-praktiserende Joden, bekeerde zich tot het christendom terwijl hij techniek studeerde in Frankrijk. Door uit de eerste hand getuige te zijn van het venijnige antisemitisme van het Frankrijk in de Tweede Wereldoorlog werd hij zich bewust van zijn Joodse wortels. Hij sloot zich aan bij de Dominicaanse Orde, werd in 1950 tot priester gewijd en in 1953 naar Jeruzalem gestuurd om een centrum voor Joodse studies op te richten. In 1970 verwerfde Bruno Hussar, geïnspireerd door zijn nieuwe studie en omgeving, en om de oecumenische interreligieuze dialoog te bevorderen, veertig hectare niemandsland in de Latrin Salient. Het gebied was mooi heuvelachtig, maar verlaten, boomloos, zonder water en bedekt met braamstruiken. Al sinds

de Byzantijnse periode waren de barre heuvels niet meer in cultuur gebracht.

Maar Hussar hield vol. Zijn visie voorzag in het creëren van een sociaal-cultureel raamwerk dat het voor de bewoners van het Dorp mogelijk zou maken om te leven op basis van gelijkheid en wederzijds respect, terwijl het eigen culturele erfgoed, de taal en het identiteitsgevoel behouden zouden blijven. Elk individu, zo dacht Hussar, zou vanuit het complexe mozaïek van de historische gemeenschappen in Palestina naar de Dorpsgemeenschap toe gebracht kunnen worden. Als permanente bewoner, als gast, als voorbijganger of als nieuwsgierige lerende. Al in dat eerste ontwerp voor zijn Dorp had Hussar daarbij een Vredesschool voor ogen, ingebed binnen het Dorp. Mensen uit het hele land, de hele regio en de hele wereld zouden daar naar elkaar kunnen luisteren en samen kunnen werken aan het afbreken van vooroordelen om vervolgens ook

samen een nieuw, gedeeld en vreedzaam perspectief op te bouwen.

Dorpelingen in de Oase van Vrede hebben ook vandaag de dag nog verschillende achtergronden en allemaal hun eigen persoonlijke verhaal. Ze zoeken een stabiele en duurzame oplossing voor zichzelf, hun families en vrienden, hun burens en hun gemeenschappen. Samen denken zij na over de Oase van Vrede-visie voor de voortdurende ontwikkeling van niet alleen het Dorp, maar ook van gemeenschappen ver weg, in verre landen, die net als rondom de heuvel van Latrin leven in gebieden van conflict.

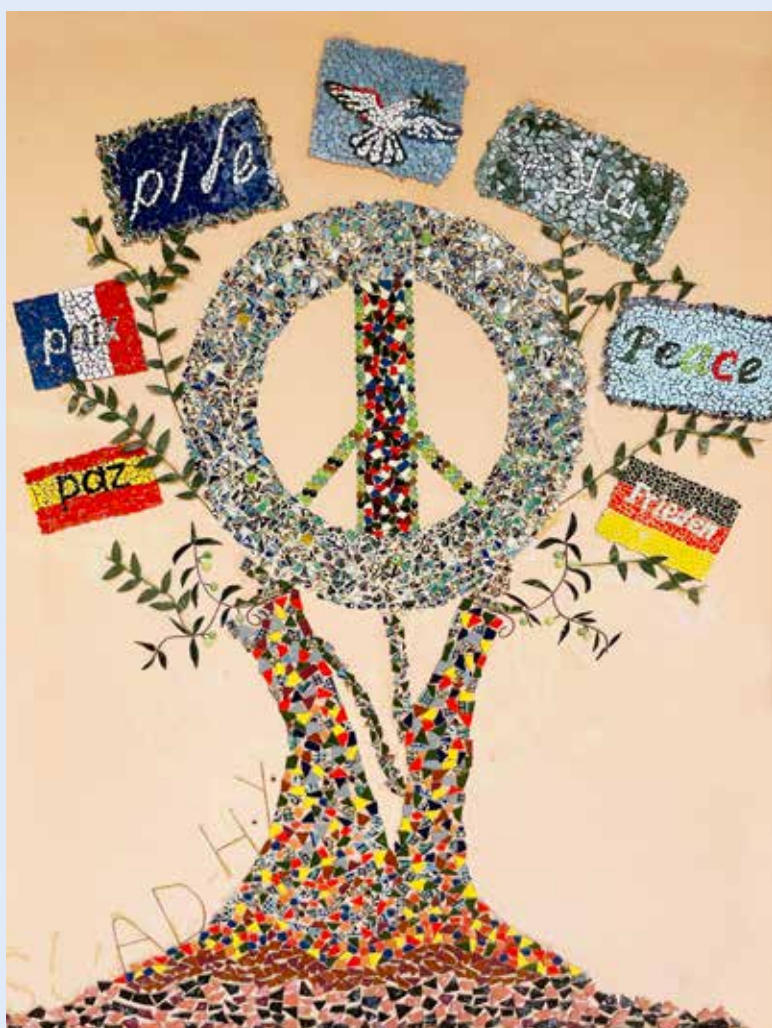
Sinds de uitbraak van de Israël-Hamas oorlog op 7 oktober 2024 is er sprake van ernstig verhoogde spanning rondom het Dorp. De zorgwekkende ontwikkelingen dringen ook het Dorp binnen, zelfs de inmiddels 55 jaar oude Vredesoase is hier niet zonder diepgaande trillingen tegen bestand. Vele dorpelingen zijn zwaar aangedaan door

NSWA wordt bijgestaan vanuit Vriendengroepen in verschillende landen, waaronder Zwitserland, het Verenigd Koninkrijk, Amerika, Duitsland, Italië en Nederland. Binnen de Nederlandse NSWAS Friends' Association neemt remonstrant Caecilia J. van Peski (foto rechts) uit Breda zitting binnen het bestuur. Informatie: www.wasns.org en www.nswas.nl

de situatie en programma's hebben een veel lagere intensiteit dan voorheen. Ook in het Dorp – met naar het zuiden uitzicht over Gaza – heerst angst, onzekerheid, en ongeloof over de huidige ontwikkelingen. Sommige bewoners laten het hoofd hangen in een gevoel van verslagenheid na 55 jaar intense investering in het vredeswerk. Toch is de algehele overtuiging dat er juist nu met man en macht gewerkt moet worden aan vrede. Dorpelingen kennen de waarde van hun gemeenschap en hun methode van vredesopbouw. Zij voelen hoe – meer nog dan ooit tevoren – dit het moment is om te laten zien dat vrede mogelijk is. ■

De Heer heeft alle sterren gemaakt

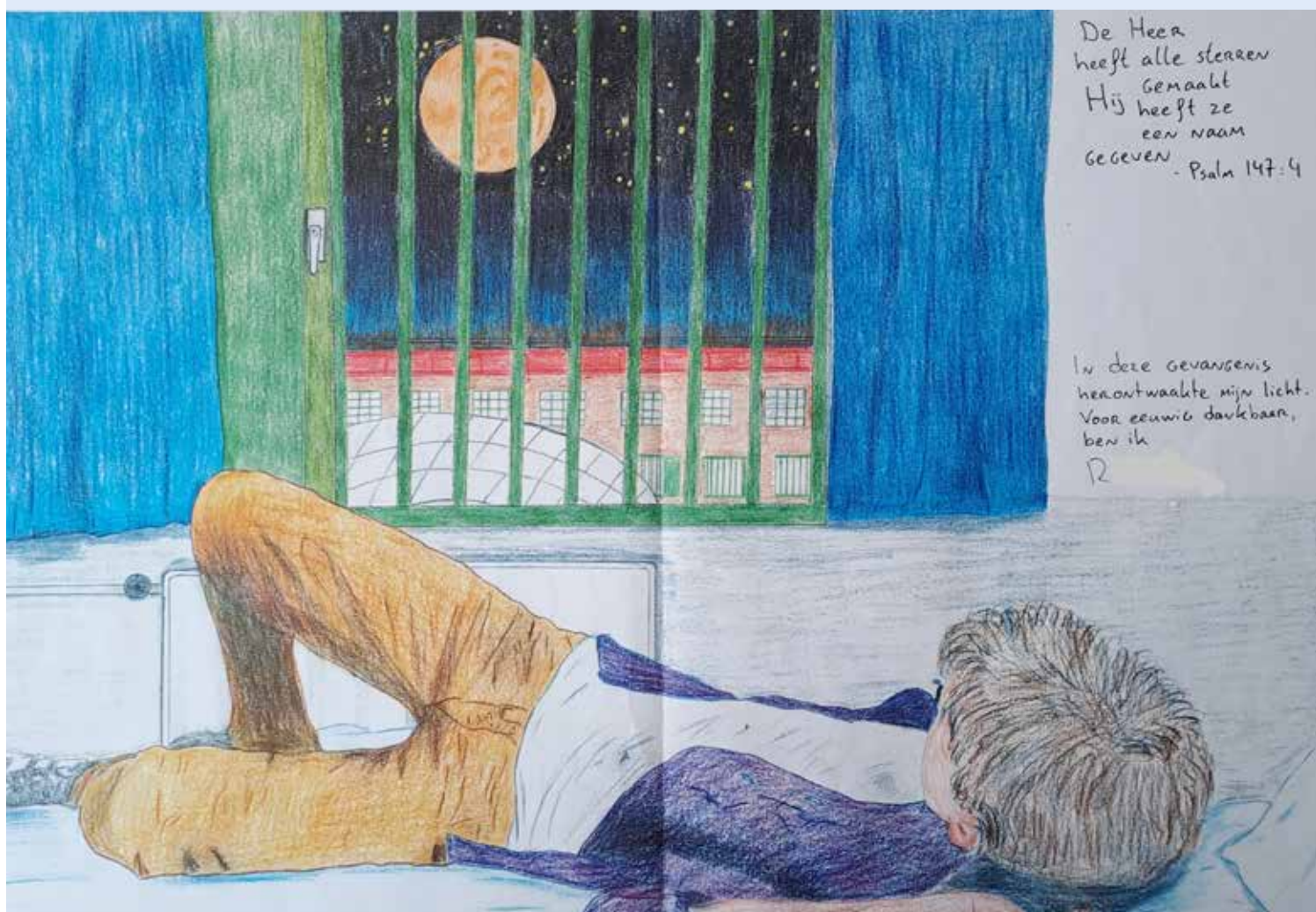
HIJ HEEFT ZE EEN NAAM GEGEVEN

h

'Heb je even voor me na de lunch?' Ik kom Ricky (een fictieve naam) tegen in de transportgang, op weg naar mijn werkkamer. Als hij mijn kamer binnenstapt, heeft hij een groot vel papier bij zich. 'Een wat voortijdig afscheidscadeautje'. Hij heeft zichzelf getekend, liggend op zijn bed in zijn cel. Hij heeft er bij geschreven: 'De Heer heeft alle sterren gemaakt. Hij heeft ze een naam gegeven' 'Psalm 147: 4' en: 'In deze gevangenis herontwaakte mijn licht. Voor eeuwig dankbaar ben ik, R.' Hij komt de tekening alvast brengen, want hij heeft overplaatsing

*Een ontroerend
afscheidscadeautje:
hij heeft zichzelf
getekend*

aangevraagd. Ontroerd neem ik de tekening van hem aan. De week erna spreken we over zijn tekening. Ik zie iemand op een bed liggen, die naar buiten kijkt. Ricky ziet zichzelf, jong en impulsief, voordat hij volledig het licht kwijtraakte, zoals hij het zelf formuleert: boos, psychotisch en alles was zwart. Ik vraag hem naar het uitzicht. Boven de inrichting uit ziet hij het licht van de maan en de sterren. De sterren zijn voor hem lichtpuntjes, die door God zijn gemaakt én van Hem een naam hebben gekregen. Die sprankjes van hoop geven hem de ruimte om van zijn

Voor de koorleider van David

fouten te leren en weer zichzelf te worden. Hij hoopt dat het zal lukken en dat zijn familie dat ook zal zien.

We spreken – bijna wekelijks – over zijn levensloop. Ik zie hem stapsgewijs zichzelf worden, kritisch, creatief, en steeds sterker in het inzicht in andere perspectieven dan de zijne. Onmiskenbaar blijft het oermenselijke verlangen om ongecompliceerd mens kunnen zijn, zonder dat hij uit de weg gaat wat er gebeurd is.

Ricky heeft meegewerkt aan het psalmenproject van de Dienst Geestelijke Verzorging. Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de dienst hebben gedetineerden in Nederland de 150 psalmen uit de bijbel in hun eigen woorden opgeschreven. Ricky heeft zich gebogen over Psalm 40: ellendige tekst vol angst, vindt hij nog steeds. Het nadenken over de psalm en deze in zijn eigen woorden opschrijven heeft hem geholpen om niet in zijn boosheid en angst te blijven hangen. Het citaat uit Psalm 147 bij zijn tekening markeert een volgende stap. ■

Els de Bijll Nachenius

Als remonstrants predikant met bijzondere opdracht werkzaam in de Penitentiare Inrichting Rotterdam, locaties De Schie en Hoogvliet.

Schuilen doe ik bij de HEER.
Hoe kunnen jullie dan zeggen:
'Vogel vlieg weg naar de bergen!
Zondaars spannen de boog
en leggen hun pijlen al op de pees
om de oprechte in het duister
te treffen. Wat kan een rechtvaardige
anders doen, als de grond onder alles
wegzinkt?'

De HEER in zijn heilig paleis,
de HEER op zijn troon in de hemel,
met aandacht beziet hij
en fronsend keurt hij
de mensen op aarde.

De HEER keurt rechtvaardigen en
zondaars. Wie het geweld liefhebben,
haat hij. Vuur en zwavel stort hij over
hen uit, storm drinken zij uit de beker
die hij aanreikt.
Rechtvaardig is de HEER, hij heeft
rechtvaardigheid lief.
De oprechte zal zijn gelaat
aanschouwen.

Uit: NBV 2004

Voor de lezer

Schuilen doe ik in de stilte van mijn
cel of bij mensen die ik vertrouw.
Hoe kunnen jullie zeggen, dat je in
de gevangenis niet blij kan zijn?
Er zijn altijd wel verleidingen
om je iets slechts te laten doen.
Wat kan een mens anders doen,
dan rustig blijven?

Iedereen keurt zichzelf en elkaar,
iedereen kijkt vanuit zijn eigen
perspectief, onwetend oordelen we
over onszelf en anderen.

Familie, ikzelf en de wereld om ons
heen keurt ons.
Wie een kuil graaft voor een ander,
valt er zelf in.
Wie oprecht teleurgesteld is in
zichzelf,
hoopt op vergeving.

Uit: *In de stilte van mijn cel* (2024)

Het boek *In de stilte van mijn cel; 150 psalmen van gevangenen* wordt uitgeven door het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap (NBG) in samenwerking met Adveniat en is verkrijgbaar via de (internet) boekhandel én via de boekentafel van de kerk voor € 22,50.

Op 29 september 1938 ben ik geboren op de Westersingel 104 in Rotterdam. Ik was 20 maanden oud toen de oorlog uitbrak, ik had een zusje van vier-en-een-half jaar en een broertje van veertien dagen oud. Bij het bombardement zaten we in het schuurtje in de tuin van waaruit je Museum Boijmans en het Park kon zien. We vonden de scherven in de wieg van mijn broertje.

ELIZABETH *Kwist-Hoijer*

d

De Rotterdamse Schoolvereniging werd in november 1942 door de Duitsers gevorderd en de klassen werden verdeeld

over zeven grote huizen in de buurt, die een grote kamer ter beschikking stelden als klaslokaal. Ook de catechisatiekamer van de Remonstrantse kerk werd gebruikt als klaslokaal voor de eerste klas (nu groep 3).

Mijn kleuterschool op de Westersingel 95, nu de Harmonie, bij juffrouw De Vries begon in 1943 en in 1944 ging ik naar de 1e klas bij juffrouw Lagerwaard in de Remonstrantse kerk. In 1945 kwamen de Canadezen ons bevrijden, ze reden met hun legervoertuigen op de Binnenweg en wij zijn daar toen gaan kijken. Op de terugweg vlakbij de kerk haalde de hulp van de burens (volgens mij van de heer Van der Vorm) de vuilnisbak binnen en zei tegen mijn moeder: 'Toch jammer dat de kinderen zich dit nooit zullen herinneren.' Dat hoorde ik toen ik bijna 7 jaar oud was en ik wist dat ik dat nooit mocht vergeten. In ons huis werden een paar Canadezen ingekwartierd, ze waren heel lief voor ons en hadden een jeep. Ze beloofden mij van school te halen en ik was zo trots dat ik in een jeep met de Canadezen in uniform mocht zitten, er reden verder geen auto's. Nadat de Canadezen mij opgehaald hadden reden we verder om mijn zusje op te halen, maar we konden het huisnummer van het huis waar haar klaslokaal was gevestigd, niet vinden.

De volgende dag ben ik weer opgehaald en ook mijn zusje. Voor mij een onvergetelijke herinnering. Na de oorlog moesten wij naar de zondagsschool, dus ik was iedere week weer op de eerste verdieping in de kerk. Ik mocht met de collectebus rond en iedereen moest een dubbeltje betalen. Aan de zondagsschool heb ik veel te danken, ik ken vele Bijbelse verhalen, veel psalmen en gezangen en de liefde daarvoor heb ik altijd behouden.

Met kerstmis werd er een kerstspel ingestudeerd en opgevoerd 's avonds in de kerk. Mijn oudere zusje was engel, maar ik mocht niet gaan omdat ik te klein was en naar bed moest. Ik was 6 of 7 jaar oud en ben toch stiekem in pyjama naar de kerk gelopen. Bij de kerk kon ik bijna niet bij de bel, zo hoog was die en de koster deed open. Hij zei dat ik niet naar binnen mocht. En toen ik zei dat mijn moeder dat ook gezegd had, ben ik weer naar huis gelopen. Waar mijn moeder mij achter een boom opving, ze was door de koster gewaarschuwd en was achter mij aangelopen.

Wat ik mij ook nog herinner is de catechisatie die ik twee jaar gevolgd heb bij dominee Van Nieuwenhuijzen in 'mijn' oude klaslokaal. De dominee was zeer populair en we gingen na afloop altijd frites eten in de Witte de Withstraat.

Kogelgaten in de gevel.

Ik kwam uit een niet-gelovig gezin, maar de Remonstrantse kerk was toch mijn kerk. Mijn man en ik zijn getrouwd in de Remonstrantse kerk in Hilversum door mijn tante, dominee Van Holk-Meijer uit Rotterdam. Wat mij na al die jaren nog altijd intrigeert is dat in mijn herinnering de wijzerplaat van de kerkklok niet blauw is. In de kerk was een bank met onze naam Hoijer, ik denk dat onze grootouders deze geschonken hebben.

ISAÄC *Molenaar*

Isaïc Molenaar verzorgt samen met Patricia Huisman-Spuijbroek de streaming van de kerkdiensten van Tjaard en Koen.

a

Als kind bezocht ik de kinderkring in onze kerk en ging ik op kamp op de Hoorneboeg. Nu doe ik mee

met de Zinlunch. Op zondagmorgen verzorg ik, samen met Patricia Huisman-Spuijbroek, de streaming van de kerkdiensten. Op zondagen worden de kerkdiensten, voorlopig alleen van de eigen predikanten, opgenomen en live uitgezonden op YouTube. Hiervoor is een systeem opgezet met twee camera's, een omgevingsmicrofoon voor de gemeentezang en de orgelmuziek, een clip microfoon voor de predikant en een geluidsmixer. Deze apparatuur is verbonden met een laptop waar we met speciale software de diensten opnemen en live streamen. De laptop staat rechtsboven op de galerij tegenover het orgel, waar de streamer een goed overzicht heeft over de kerkzaal en de predikant op de kansel.

Het was aanvankelijk even wennen aan de apparatuur en ik moest ervaring opdoen om de verschillende complicaties van het proces te doorgronden, maar nu hebben Patricia en ik de smaak te pakken. De streaming begint meestal rond 10.30 uur vlak nadat de kaars is aangestoken en de kerkdienst begint. De twee camera's hebben voorgeprogrammeerde standen, waarin wordt gewisseld aan de hand van het verloop van de dienst. Daarnaast moeten de streamers wisselen tussen het geluid van de

*Ik heb veel plezier
in het streamen.
Het is een taak met de
nodige uitdagingen.*

omgevingsmicrofoon, wanneer de muziek speelt, en de clipmicrofoon als de predikant aan het woord is. Een goede stream is afhankelijk van een effectieve afwisseling van geluid en beeld.

Ik heb erg veel plezier in het streamen. Het is een taak met de nodige uitdagingen en er is ruimte voor verbetering, maar toch krijg je al snel een mooi resultaat. De kwaliteit van de streaming is door meerdere kijkers als erg positief ervaren. Dat

spoort mij aan om met enthousiasme verder te gaan. Er zijn zeker nog wat verbeterpunten, het streamen is een lopend proces waarbij regelmatig gekeken wordt naar wat er nog beter kan wat betreft geluid en beeld. Hierover zijn wij actief in gesprek met predikanten en kerkenraad. Ik wens alle kijkers veel kijkplezier. Het zou fijn zijn wanneer u een reactie, comment of review achterlaat op YouTube over hoe u de kerkdienst ervaren heeft. ■

Van links naar rechts: station, treinexpert, aandachtig gehoor, dank aan Jacques Pieters!

Zaterdag 19 oktober

TERUGBLIK BUITENDAG *Antwerpen*

Leerzaam en heel leuk, zo kunnen we onze Buitendag naar Antwerpen op zaterdag 19 oktober, samenvatten. Ons Belgisch gemeentelid Jacques Pieters, geboren en getogen in Antwerpen, leidde ons door het centrum van de stad. Jacques is geen vraag te veel; hij kent de stad door en door en heeft veel

historische en theologische kennis van zaken. Het uiteindelijke doel van de wandeling was om de plaats te zien waar op 30 september 1619 de Remonstrantse Broederschap is opgericht. In de Nieuwstraat hebben we het eeuwenoude pandje bekeken, dat vergeten we niet meer. Behalve de

kennis die we opdeden, was het heel plezierig (én belangrijk!) elkaar te ontmoeten en te spreken over alles wat ons zoal bezighoudt. Voor herhaling vatbaar dus, zo'n buitendag! ■

Cobi Klappe

Zondag 2 februari en 30 maart

ZINlunch

Het afgelopen jaar hebben we op zondag na de kerkdienst drie Zinlunches georganiseerd. De volgende vragen kwamen aan de orde: Waar geef jij je aandacht aan? Gooi het ook eens over een andere boeg en: Wat heb jij tot nu toe van het leven geleerd? Nieuwe Zinlunches zijn in aantocht. Ze zijn bedoeld voor ongeveer 25- tot 40-jarigen en bieden de mogelijkheid tot reflectie op levens- en zin vragen onder het genot van een hapje en een drankje. In een sfeer van vrijheid, verdraagzaamheid, respect, betrokkenheid en dialoog. En dat op een mooie plek waar van oudsher in een zekere rust wordt nagedacht over zingeving.

Op 2 februari staat het spel Nomizo (Grieks voor 'ik denk') centraal, met vragen rond levensthema's als liefde en vriendschap en goed en kwaad. Inmiddels zijn zo'n 20 geïnteresseerden opgenomen in de app-groep

Zingevingsgroep Rotterdam. Nieuwsgierig geworden? Zondag 2 februari en zondag 30 maart van 12.30 tot 14.30 uur. Geef je op bij **Koen Holtzapffel, holtzapffel@remonstrantenrotterdam.nl** ■

5 januari, 2 februari, 9 maart

CURSUS *Bijbelse geschiedenis*

De cursussen zijn bedoeld voor basisschoolleerlingen van groep 5 tot en met 8 en worden gehouden op zondag tijdens de kerkdienst. De eerstvolgende data zijn 5 januari, 2 februari en 9 maart.

Op 2 februari is er aansluitend aan de cursus een **uitleg over het orgel o.l.v. onze organist Jos van der Kooy** (alleen voor de kinderen). Opgave bij het kerkkantoor: administratie@remonstrantenrotterdam.nl, uiterlijk donderdag 30 januari. De deelnemers van de cursus helpen met het uitdelen van de liedboeken, ze luiden de klok, assisteren bij het collecteren en zij helpen de collectanten bij het tellen van de collectes. ■

1

4

2

5

3

1 Twee op de kansel met Henri Bontenbal. 2 Kring Ommoord bezoekt de Alledagkerk. 3 Vrijwilligersdag. 4 Erasmus en de vrije wil met prof. Ronald van Raak. 5 Prof. dr. Marita Mathijssen was een van de sprekers op de studiemiddag over De Génestet.

Zaterdag 15 februari

STADSRETRAITE *Merkstenen*

Arminiuskerk 10.30 tot 16.00 uur
'De mystieke ervaring. Altijd *hier* en *nu*, in een soort vrijheid die de vrucht is van afstand-doen en in een soort rust die enkel kan geboren worden in de stilte. En toch – het betreft een vrijheid te midden van het actief engagement en een rust te midden van de mensen.' Aldus woorden van Dag Hammarskjöld.

De jaarlijkse stadsretraite is gewijd aan leven en (mystieke) gedachten van de Zweedse diplomaat Dag Hammarskjöld (1905-1961). Als secretaris-generaal van de Verenigde Naties (van 1953-1961) werd hij wereldwijd bekend, vooral door zijn onvermoeibare inzet voor vrede in

de wereld. Na zijn dood werden zijn dagboeknotities gevonden. Notities die een bijzondere kijk gaven op zijn intense innerlijke leven. Hij ontving in 1961 postuum de Nobelprijs voor de Vrede. In 1963 werden zijn dagboeknotities wereldwijd gepubliceerd. In Nederland verschenen ze onder de titel *Merkstenen*.

We maken tijdens de retraite gebruik van het boek dat Beatrijs Corveleyn en Kees Zwart over hem schreven: *De weg naar binnen. De spiritualiteit van Dag Hammarskjöld*. Het boek behandelt een veelheid aan thema's van bidden, dankbaarheid en dienstbaarheid tot geloven, van innerlijke merkstenen, liefde,

Maandag 24 februari

FILMmatinee

Filmmatinee 'Van de Schoonheid en de Troost' (3): *Perfect Days* (2023) Japan/Duitsland Drama van Wim Wenders. Met o.a. Kôji Yakusho, Yumi Asô, Tokio Emoto, Sayuri Ishikawa en Tomokazu Miura (125 minuten)

Hirayama is een zwijgzame man van middelbare leeftijd die in Tokyo openbare toiletten schoonmaakt. Zijn bestaan is monotoon, hij heeft geen vrienden en is vrijwel onzichtbaar voor de mensen om hem heen. Maar ongelukkig lijkt hij niet te zijn, vooral doordat hij schoonheid weet te vinden in de kleinste dingen (zoals zonlicht dat door de bladeren schijnt, waar hij elke dag een foto van maakt). Teder en ontroerend, met afstand Wim Wenders' beste film in jaren. Prachtrol van Kôji Yakusho, die in Cannes bekroond werd met de prijs voor beste acteur (bron: VPRO cinema). Begeleiding: **Koen Holtzapffel, Amber de Rooij en Jethro Zevenbergen** 14.00-17.00 uur in de bovenzaal van de Arminiuskerk. Bijdrage: € 5 in verband met de filmrechten, graag contant te voldoen. ■

mystiek, natuur en overgave tot roeping, schoonheid, stilte en een weg naar zinvol en vredig (samen) leven. Daarvan komt tijdens de stadsretraite een selectie ter sprake. Het boek hoeft niet te worden aangeschaft en/of gelezen. Tevens bekijken we een deel van de Zweedse biografische film *Hammarskjöld* uit 2023, gebaseerd op zijn laatste weken. Praktische informatie: kosten € 10. U wordt verzocht zelf uw lunch mee te brengen. Begeleiding **Koen Holtzapffel** en **Jethro Zevenbergen**. Aanmelding uiterlijk 7 februari bij het kerkkantoor: administratie@remonstrantenrotterdam.nl, max 30 deelnemers. ■

ROTTERDAM REMONSTRANTSE ARMINIUSKERK

Museumpark 3 • 3015 CB Rotterdam
010 436 0543 • rotterdam.remonstranten.nl
Aanvang 10.30 uur tenzij anders vermeld.

DECEMBER

- 15** 10:30 Geen dienst
13:00 **Kerk & Museum** Openstelling kerkgebouw voor bezoekers, met tearoom in de kerkenraadskamer
15:30 **Middag Kerkdienst** 3^e Advent dr. Tjaard Barnard **Festival of Lessons & Carols**
- 21** 14:00 **Lezing en Concert** Jos van der Kooy *Kerstmuziek uit renaissance, barok, romantiek en onze eigen tijd*
- 22** 10:30 **Kerkdienst** 4^e Advent ds. Jan Douwes
- 24** 22:00 **Kerstnachtdienst** dr. Tjaard Barnard *m.m.v. Anne Faber, hobo*
- 25** 10:30 **Kerstmorgendienst** dr. Koen Holtzapffel *m.m.v. Nicky Bouwers, alt*
- 29** 10:30 **Kerkdienst** Wim Scholl
- 31** 17:00 **Oudejaarsdienst** dr. Tjaard Barnard *m.m.v. Jan-Willem van der Kamp, viool*

JANUARI 2025

- 5** 10:30 Kerkdienst dr. Koen Holtzapffel
10:30 **Cursus Bijbelse geschiedenis** voor basisschoolleerlingen groep 5 t/m 8
- 12** 10:30 **Oecumenische zondag** ds. Matthijs Haak *Predikant van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Dordrecht*
- 14** 10:00 **Oecumenische leerkring** dr. Tjaard Barnard en ds. Katinka Broos (PKN) *Boek: 'De zin van ziekte' door Alain Verheij*
- 19** 10:30 **Kerkdienst** dr. Tjaard Barnard *150ste sterfjaar componist Johannes Gijsbertus Bastiaans (1812-1875)*
- 26** 10:30 **Kerkdienst** ds. Marthe de Vries

FEBRUARI

- 2** 10:30 Kerkdienst dr. Koen Holtzapffel
10:30 **Cursus bijbelse geschiedenis** voor basisschoolleerlingen groep 5 t/m 8
12:30 **Zinlunch** *Ontmoeting en gesprek rond zingeving en maatschappij, doelgroep 25-40 jaar*
- 9** 10:30 **Kerkdienst** dr. Tjaard Barnard *Diaconaat-zondag, gezamenlijke dienst met Doopsgezinden*
- 11** 10:00 **Oecumenische leerkring** dr. Tjaard Barnard en ds. Katinka Broos (PKN) *Boek: 'De zin van ziekte' door Alain Verheij*
- 15** 10:00 **Stadsretraite** *Dag Hammerskjöld*
- 16** 10:30 **Kerkdienst** dr. Sigrid Coenradie
- 23** 10:30 **Kerkdienst** ds. Jan van Aller
- 24** 14:00 **Zin in Film** *Filmreeks Van de Schoonheid en de Troost deel 3*

MAART

- 2** 10:30 **Kerkdienst** dr. Koen Holtzapffel *Merkstenen (Dag Hammerskjöld)*
- 9** 10:30 **Kerkdienst** dr. Tjaard Barnard *De vrouwen rond Jezus*
10:30 **Cursus bijbelse geschiedenis** voor basisschoolleerlingen groep 5 t/m 8
- 16** 10:30 **Kerkdienst** dr. Koen Holtzapffel *Thomasviering 'Van de schoonheid en de troost'*
- 18** 10:00 **Oecumenische leerkring** dr. Tjaard Barnard en ds. Katinka Broos (PKN) *Boek: 'De zin van ziekte' door Alain Verheij*
- 23** 10:30 **Kerkdienst** mr. André Meiresonne MA

BREDA LUTHERSE KERK

Veemarktstraat 11 (voor) • 3015 CB Breda
Stadserf 3 (achter) • rotterdam.remonstranten.nl/breda
Aanvang 10.30 uur tenzij anders vermeld.

DECEMBER

- 16** 15:00 **Gesprekskring** dr. Koen Holtzapffel *Erasmus en de Remonstranten*
- 25** 10:30 **Kerstmorgendienst** dr. Tjaard Barnard

JANUARI 2025

- 26** 10:30 **Kerkdienst** dr. Sigrid Coenradie

FEBRUARI

- 10** 15:00 **Gesprekskring** dr. Koen Holtzapffel *Erasmus en de Remonstranten*
- 23** 10:30 **Kerkdienst** dr. Koen Holtzapffel

MAART

- 10** 15:00 **Gesprekskring** dr. Koen Holtzapffel *Erasmus en de Remonstranten*
- 23** 10:30 **Kerkdienst** dr. I Leng Tan

De teksten van de kerkdiensten van de eigen predikanten vindt u in de loop van de week op de website (onder blog). Heeft u geen toegang tot internet? Dan kunt u de preek op papier aanvragen via het kerkkantoor.